

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ**

УДК 378.018.43:004:5

Ігор Пучков, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри природничо-математичних дисциплін
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ**

У статті розкрито поняття “електронний дистанційний навчальний курс”. Висвітлено основні переваги цього курсу як автоматизованої навчальної системи. Схарактеризовано педагогічні засади використання електронного дистанційного навчального курсу у процесі навчання здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: педагогічні засади, електронний дистанційний навчальний курс, навчання, здобувач вищої освіти, природознавство, математика.

Лит. 6.

Игорь Пучков, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры естественно-математических дисциплин
ГВУЗ “Донбасский государственный педагогический университет”

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННОГО
ДИСТАНЦИОННОГО УЧЕБНОГО КУРСА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ
СОИСКАТЕЛЕЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ**

В статье раскрыто понятие “электронный дистанционный курс обучения”. Отражены основные преимущества этого курса как автоматизированной учебной системы. Охарактеризовано педагогические принципы использования электронного дистанционного курса в процессе обучения соискателей высшего образования.

Ключевые слова: педагогические принципы, электронный дистанционный учебный курс, обучение, соискатель высшего образования, природоведение, математика.

Ihor Puchkov, Ph. D. (Pedagogy), Associate Professor of
the Natural-Mathematical Sciences Department
Donbass State Pedagogical University

**THE PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF USING THE ELECTRONIC DISTANT COURSE
IN THE PROCESS OF TEACHING THE STUDENTS AT PEDAGOGICAL UNIVERSITIES**

The article deals with the concept of “an electronic distance learning course”. The author highlights the basic advantages of the course as an automated training system. The author determines the pedagogical principles of using the electronic distant learning course in the process of teaching the students.

Keywords: pedagogical principles, an electronic distant learning course, learning, a student, Natural Science, Mathematics.

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти наголошується, що пріоритетом її розвитку є впровадження сучасних інформаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення якості навчання й виховання молоді. Це зумовлює необхідність розробки ефективної системи науково-методичного забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти, які мають бути спроможними вирішувати поставлені перед ними завдання та активно використовувати у своїй професійній діяльності сучасні комп'ютерні засоби.

Аналіз актуальних досліджень. Певні аспекти проблеми підвищення якості підготовки професійних кадрів на основі використання

сучасних інформаційних технологій знайшли відображення в публікаціях різних акторів.

Так, психолого-педагогічні підвалини процесу інформації освіти визначено в дослідженнях О. Асмолова, С. Машбіца, В. Монахова, Е. Полат, В. Сластьоніна та інших науковців. Специфіку підготовки педагогів до формування інформаційної компетентності молоді розкрито в наукових доробках В. Галузняка, Б. Гершунського, З. Курлянд, В. Нуждіна, А. Прокопенка, В. Ясулайтіса. Питання використання комп'ютерних та інтернет технологій в освітньому процесі вищого навчального закладу висвітлено у працях В. Безпалька, Ю. Брановського, М. Жалдака та ін. Однак, як свідчать результати аналізу наукової літератури, проблему використання сучасних

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ**

інформаційних технологій під час організації дистанційної освіти досліджено недостатньо.

Мета статті. Визначити педагогічні засади використання електронного дистанційного навчального курсу у процесі навчання здобувачів вищої освіти педагогічних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Не викликає сумніву, що сучасні інформаційні технології мають активно впроваджуватися в освітній процес вищого навчального закладу, адже вони мають значні резерви для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Однак використання цих резервів не відбувається автоматично. Для цього необхідно забезпечити чітке узгодження між обраними комп'ютерними засобами й навчально-методичними складниками навчального процесу, тобто передбачити системне поєднання його педагогічних та інформаційно-технічних аспектів.

Серед принципово нових навчальних засобів, які створюються з урахуванням вищевказаної вимоги, чільне місце займає електронний дистанційний навчальний курс. Як зазначає В. Грицик, цей курс представляє собою універсальну дидактичну структуру, яка поєднує в собі можливості різних форм навчання. Причому основною його дидактичною перевагою є те, що він дозволяє створити для студентів сприятливе для їхньої навчальної діяльності програмно-інформаційне середовище.

Кожний курс включає в себе необхідні для реалізації навчальної діяльності комп'ютерні програми, а також масив структурованих знань і систему вправ для їх осмислення й засвоєння. З урахуванням цього проектування такого сайту, на думку В. Грицика, передбачає розробку таких його блоків:

- 1) теоретичних матеріалів;
- 2) навчальних вправ, які демонструють основні технології роботи з наведенням алгоритмів виконання цих завдань;
- 3) тренувальних вправ, які призначені для відпрацювання практичних умінь і навичок з певної теми;
- 4) контрольних вправ, які дають змогу оцінити ступінь засвоєння матеріалу;
- 5) додаткових вправ для формування творчих здібностей та проведення самостійної дослідницької роботи;
- 6) інформаційних матеріалів різного характеру.

Ці блоки складають цілісну систему, результатом дії якої є створення вищевказаного програмно-інформаційного середовища. Крім цього, дослідник пропонує розробити сценарій реалізації майбутнього навчального процесу, що дозволяє підвищити його результативність [1, 14, 86, 87].

Важливо відзначити, що ефективність використання електронного курсу дистанційної освіти в навчальному процесі значною мірою залежить від обсягу та змісту підготовлених для здобувачів вищої освіти навчальних матеріалів, які отримали назву електронний навчальний курс. У цьому плані доцільно звернутися до рекомендацій І. Захарової, яка вважає, що цей курс може виконувати роль автоматизованої навчальної системи тільки в тому випадку, коли він забезпечує виконання таких функцій:

- 1) ефективного управління освітньою діяльністю людини з оволодіння визначеною навчальною дисципліною;
- 2) стимулювання пізнавальної активності студентів;
- 3) оптимального поєднання різних видів навчальної діяльності з урахуванням особливостей оволодіння майбутнім фахівцем поданих навчальних матеріалів і поточних результатів цього процесу;
- 4) раціонального поєднання різних способів представлення матеріалу;
- 5) при розміщенні в мережі організації віртуальних семінарів, ділових ігор та інших активних форм взаємодії на основі використання інформаційно-комунікативних технологій [2].

Інші науковці (А. Мельников, П. Цитович, Е. Скібітський [3;4]) вважають, що під час розробки навчальних матеріалів в електронній формі необхідно враховувати три категорії вимог: до змісту, структури й технічного виконання цих матеріалів. До основних вимог першої групи автори відносять такі, як достатність обсягу навчального матеріалу, який визначається Державним стандартом, новизна та актуальність поданої інформації тощо.

За висунутими вимогами, структура електронного дистанційного навчального курсу має включати три функціональні блоки:

- 1) інформаційно-змістовний, що включає інформаційну (загальні уявлення про курс чи окрему тему, форми та час звітності, графік проведення лабораторних занять тощо) й змістову (навчальні плани, робочі програми, підручники, методичні рекомендації тощо) складові;
- 2) контроль-комунікативний, який містить систему тестування з відображенням зворотного зв'язку для проведення контролю, а також питання для самоконтролю, питання до заліків та іспитів);
- 3) коригувально-узагальнюючий, в який входять підсумкові результати навчальної роботи здобувачів вищої освіти, діагностика навчально-пізнавальної діяльності, аналіз результатів різного виду контролю).

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ**

Важливо відзначити, що використання електронного дистанційного навчального курсу під час вивчення здобувачами вищої освіти певної навчальної дисципліни не передбачає розроблення кожним викладачем відповідного програмного забезпечення. Адже це по силам тільки кваліфікованим програмістам. Для наповнення готових програмних оболонок навчальним матеріалом з конкретного предмету, а також необхідними для роботи здобувачів вищої освіти методичними вказівками педагогу теж зазвичай потрібна допомога з боку фахівця. Однак кожний викладач повинен оволодіти вміннями ефективно взаємодіяти зі здобувачами вищої освіти в умовах створеного за допомогою зазначеного комплексу програмно-інформаційного середовища, забезпечуючи для кожного з них оптимальну індивідуальну освітню траєкторію.

Зауважимо, що використання дистанційного навчального курсу у процесі навчання здобувачів вищої освіти певного циклу дисциплін вимагає врахування специфічних особливостей цих навчальних предметів. У світлі цього важливо відзначити, що наприклад Природознавство як наука займається вивченням організмів та різних рослин, починаючи з найпростіших й закінчуючи тими формами, які є основою для появи базових уявлень про навколишнє середовище. Природознавство відноситься до системи природничих наук, які мають справу з даними спостережень і результатами експерименту. Процес пізнання в цій галузі починається з вивчення наявних фактів, а після відповідного опрацювання дослідних даних вчені намагаються їх пояснити та теоретично обґрунтувати. Отже, основним методом пізнання в галузі природознавства є гіпотетико-дедуктивний, в основі якого покладено виведення висновків з гіпотез та інших посилок. Цей факт суттєво впливає на методику викладення природознавства як навчального предмету.

На відміну від природничих наук, математика має справу з логічними та математичними конструкціями та їх взаємозв'язками. Тому дослідження в математичній галузі базуються на аксіоматичному методі, основна вимога якого передбачає визначення:

- 1) досліджуваних об'єктів;
- 2) аксіом як вихідних положень теорії;
- 3) правил виводу з аксіом інших положень теорії.

Отже, характерною ознакою математики є використання доказів, а не спостережень [5, 92 – 95; 6, 112, 123].

Висновки і перспективи подальших

досліджень. На підставі аналізу наукової літератури зроблено висновок про те, що електронний дистанційний навчальний курс дає змогу системно використовувати різні навчальні засоби, в тому числі різні комп'ютерні програми навчального призначення: комп'ютерні посібники, програми-тренажери, контрольні програми, електронні довідники та бази даних навчального призначення, лабораторні практикуми тощо. Грамотно розроблений курс дозволяє викладачу вводити необхідну для здобувачів вищої освіти інформацію, формувати оптимальний сценарій для проведення занять, а також відслідковувати дані про навчальні успіхи здобувачів вищої освіти. У свою чергу, майбутні фахівці отримують можливість самостійно працювати з підготовленими навчальними й методичними матеріалами з метою досягнення поставленої освітньої мети, а також своєчасно отримувати інформацію про результати своєї роботи. Отже, використання електронного дистанційного навчального курсу, в якому враховані специфічні особливості викладання дисциплін, дозволяє значно підвищити якість засвоєння студентами навчального матеріалу.

У майбутньому планується експериментально дослідити ефективність використання такого електронного дистанційного навчального курсу в процесі навчання студентів педагогічного ВНЗ.

1. Грицик В.А. *Виртуальный лабораторный комплекс на базе программных эмуляторов в профессиональной подготовке специалистов в области информационной безопасности: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / В.А. Грицик. – Ставрополь, 2005. – 139 с.*

2. Захарова И.Г. *Информационные технологии в образовании / И.Г. Захарова. – М.: Издательский центр "Академия", 2003.*

3. Мельников Л.В. *Принципы построения обучающих систем и их классификация / Л.В. Мельников, П.Л. Цытович // Педагогические и информационные технологии. – 2001. – № 1.*

4. Скибитский Э.Г. *Дидактическое обеспечение процесса дистанционного обучения // Дистанционное образование. – 2000. – № 1.*

5. Митина О.А. *Мониторинг учебных достижений школьников как фактор повышения результативности естественнонаучного и математического образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / О.А. Митина. – М., 2008. – 185 с.*

6. Оконь В. *Введение в общую дидактику / В. Оконь. – Москва: "Высшая школа", 1990. – 382 с.*

Стаття надійшла до редакції 27.06.2016